

OSLOMET

FORBRUKSFORSKNINGSINSTITUTTET SIFO

Korona 2020

Forbrukerforhold 12.-16. mars 2020.

Figurnotat

Lisbet Berg

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

© Forbruksforskningsinstituttet SIFO
OsloMet – storbyuniversitetet
SIFO-Notat 3 – 2020

Forsidefoto:

Forbruksforskningsinstituttet SIFO
OsloMet – storbyuniversitetet
Stensberggt. 26 – 7. etg.
Postboks 4 St. Olavs plass
0130 Oslo
www.oslomet.no/om/sifo

Forbruksforskningsinstituttet SIFO utgir:

- Rapporter – som er kvalitetssikret og godkjennes av SIFO ved direktør/forskningsledere
- Notater – som godkjennes av prosjektleder.

Det må ikke kopieres fra denne rapporten i strid med åndsverksloven. Rapporter lagt ut på Internett, er lagt ut kun for lesing på skjerm og utskrift til eget bruk. Enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring utover dette må avtales med SIFO. Utnyttelse i strid med lov eller avtale, medfører erstatningsansvar.

STORBYUNIVERSITETET
FORBRUKSFORSKNINGSINSTITUTTET SIFO

Tittel Forbrukerforhold 12. til 16. mars 2020. Figurnotat.	Antall sider 20	Dato 14.4.2020
Title Consumer conditions 12 th to 16 th mars 2020. Quick stats		
Forfatter Lisbet Berg		Faglig ansvarlig sign.
National Institute for Consumption Research, Oslo Metropolitan University		
Sammendrag Studien viser høy tillit (85%) til myndighetenes råd i forbindelse med koronaviruset. Flere variable tyder på at de fleste vil følge myndighetenes råd. Få (17%) sier de har hamstret, men halvparten (50%) har sørget for å ha mat på lager. Syv prosent i aldersgruppen 15 til 80 år bosatt i Norge kan være sårbare for matmangel. Denne gruppen har verken ekstra mat på lager, eller kan regne med å få levert mat på døren av familie og venner, eller fra nettbutikken, hvis de skulle bli smittet av koronaviruset, eller må gå i karantene. I denne gruppen er de som bor i hushold med dårlig råd sterkt overrepresentert.		
Summary In this study, based on a nationally representative sample of 1001 people 15 to 80 years old, several variables indicate that most people living in Norway will follow public authorities' advices. As many as 85 percent said that they trusted public authorities' advices regarding the corona virus situation. Only 17 percent said they had been hoarding foods and groceries, but every second consumer (50%) said that they had extra foods stored at home. Seven percent can be considered as vulnerable due to food shortage. People in this group live in households without extra foods stored, and in addition, they can neither rely on foods delivered by family and friends, nor by online grocery stores, if they become infected by Covid-19 or need to enter quarantine. People living in households with poor financials are highly overrepresented by those vulnerable to food shortage. As many as 40 percent agree that the pandemic is good for the environment and climate because people travel and buy less. Among young people (15 -29 years), 53 percent agree with this statement.		
Stikkord Tillit, hamstring, sårbare for matmangel		
Keywords Trust, hoarding, vulnerability, food shortage		

Forord

Dette notatet viser hurtigstatistikk framstilt i figurer. Studien er finansiert av SIFO ved OsloMet, og ble gjennomført i de første dramatiske dagene da korona-krisen traff Norge.

Harald Throne-Holst har vært initiativtaker og prosjektleder. Takk til Torvald Tangeland for kvalitetssikring og gode kommentarer til figurer og tekst.

SIFO, OsloMet

Oslo, 14. april 2020

Forbruksforskningsinstituttet SIFO

OsloMet – Storbyuniversitetet

Innhold

Forord	2
Innhold	3
1. Innledning	4
1.1 Problemstillinger.....	4
2. Metode	6
3. Resultater	7
3.1 Tillit	7
3.2 Hamstring.....	9
3.3 Tilgang på mat i tilfelle korona-karantene	10
3.4 Sårbare for matmangel.....	15
3.5 Hvor alvorlig er korona for helsen?	16
3.6 Bra for miljøet?.....	17
3.7 Bevegelsesfrihet.....	18
Vedlegg	20

1. Innledning

Dette figurnotatet er basert på hurtigstatistikk, som gir et tidsbilde av forbrukersituasjonen de første dagene etter at det ble klart at koronaviruset hadde festet grepet i Norge: *Tirsdag 10. mars* ble Den norske opera, Nasjonalteateret og andre kulturinstitusjoner stengt ned. *Onsdag 11. mars* kommer råd fra myndighetene om at de som har mulighet til det, jobber hjemmefra, og generelt om å holde avstand, vaske hendene og hoste i papir eller albu. Noen kjøper ekstra dopapir og tørrvarer.

Torsdag 12. mars fikk vi det første Covid-19 dødsfallet i Norge. De strengeste tiltakene i fredstid iverksettes. Skoler og universiteter stenges. Det var tilløp til hamstring i mange butikker med enkelte tomme hyller, mange steder tomt for toalettpapir. Samme dag ble SIFOs spørreskjema om forbrukerforhold satt i felt (web-survey), og i løpet av de fem neste dagene ble skjemaet besvart av 1001 respondenter hentet fra Norstat AS's web-panel i aldersgruppen 15 til 80 år. *Fredag 13. mars* satte Norges bank styringsrenten ned med 0.5%, og hytteeiere ble anmodet om ikke å dra på hytta i helgen, og de som allerede var i fjellet ble sterkt anmodet av myndighetene om å returnere til sine hjemkommuner. *Lørdag 14. mars* holder statsminister Erna Solberg pressekonferanse der hun presenterer de strengest tiltakene i fredstid med sterke begrensninger i innbyggernes bevegelsesfrihet. UD advarer mot alle utenlandsreiser. *Søndag 15. mars* blir det forbudt å overnatte på fritidseiendommer utenfor hjemkommunen. Grensene (kaier og flyplasser) stenges for utlendinger uten oppholdstillatelse i Norge. Kongen holder tale som starter med: «*Vi befinner oss i en situasjon som både er uvirkelig, fremmed og skremmende for oss alle. Vi kjenner verken igjen hverdagen vår eller verden rundt oss.*» Han oppfordret alle til å følge oppfordringene myndighetene gir. *Mandag 16. mars* gir Stortinget næringslivet den første store krisepakken.

Hendelsene disse dagene, 12. til 16. mars, preget media og hverdagen til respondentene da de besvarte spørreskjemaet.

1.1 Problemstillinger

Hovedhensikten med studien var i første omgang å undersøke hamstring i dagene da koronakrisen festet seg i Norge. *Hvor mange og hvem hamstret hva?* Tallmaterialet gjorde oss oppmerksomme på at det er forskjell på *hamstring* og *å kjøpe inn ekstra mat* i forbindelse med korona viruset. Mens hamstring – ut fra fellesskapets interesser – ikke er bra, er det veldig bra at folk kjøper inn ekstra mat dersom det skulle bli påkrevd at de går i karantene, slik at de ikke fristes til å ta en tur innom butikken først.

Dermed utvidet vi problemstillingen: *Hvor mange vil klare seg med mat i tilfelle de må i karantene?* Vi har stilt spørsmål om dette på ulike måter, og har kombinert variable for å beregne hvor mange som ifølge egenrapportering vil klare seg med mat dersom de skulle måtte gå i karantene (uten å gå i butikken først).

Fordi vi antok at tillit til myndighetenes råd er særs viktig i krisetider, konstruerte vi et batteri der vi måler respondentenes tillit til myndighetenes råd relatert til hvor høy tilliten er til andre aktører. *Hvor høy tillit har vi til myndighetenes råd i forbindelse med korona-viruset?*

Vi stilte også spørsmål knyttet til *bevegelsesfrihet*, om forventninger til *hvor syk* man eventuelt blir av koronaviruset, og om krisen tross alt er *bra for miljøet*.

2. Metode

Spørreskjemaet ble konstruert på rekordtid. Vår kontakt i Norstat AS responderte raskt, og undersøkelsen var i felt kort etter at de mottok skjemaet. Fordelen med denne hurtig-prosessen var skjemaet kom i felt de første dramatiske dagene av koronakrisen, ulempen var at alle spørsmålene ikke var like godt gjennomtenkte. Noen spørsmål var kanskje av mindre forbruker-politisk interesse, noen spørsmål burde vært bedre presisert, og noen spørsmål ble ikke stilt.

Undersøkelsen ble foretatt i tidsrommet torsdag 12.mars-mandag 16.mars. Data er hentet fra Nordstats web-panel. Utvalget omfatter 1001 respondenter bosatt i Norge i alderen 15 til 80 år, med følgende antall respondenter i de ulike grupperingene som nyttes i den følgende presentasjonen:

Totalt	1001
Kvinner	487
Menn	514
15-29år	192
30-39år	201
40-49år	202
50-59år	203
60-80år	204
Lav utdanning (videregående/fagutdannet)	426
Middels utdanning (høyskole/univ. utdannet)	356
Høy utdanning (Mastergrad og over)	189
Bor i hushold med dårlig råd	89
Bor i hushold med middels økonomi	374
Bor i hushold med god råd	538
Enpersonhushold	206
Hushold med barn	356
Bor i Oslo	137
Østlandet	290
Sørlandet med TeVe	129
Midt-Norge	135
Vestlandet	226
Nord-Norge	84

Tabell 1: Antall respondenter i ulike grupper.

Analysene er gjennomført i statistikkprogrammet SPSS. Resultatene presenteres i figurer laget i Excel. Alle resultatene er vektet etter alder, kjønn og geografi for å bli mest mulig landsrepresentative for befolkningen 15 – 80 år bosatt i Norge.

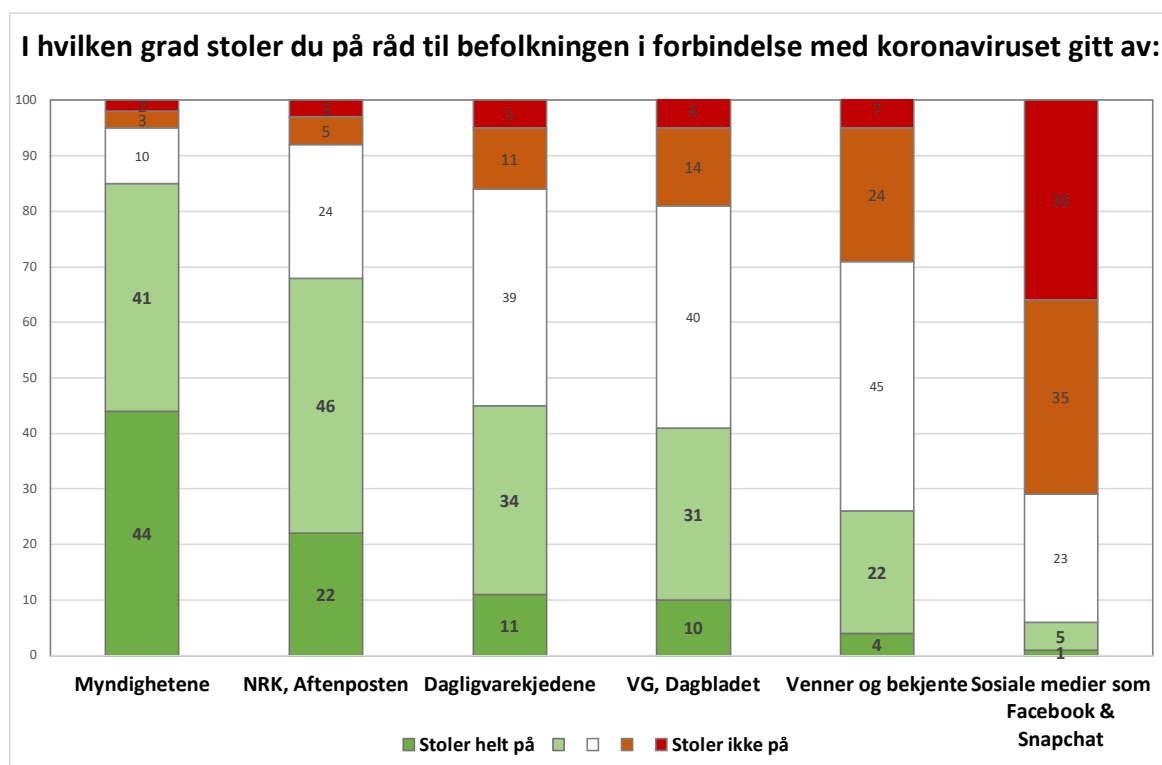
Alle forskjeller mellom gruppene som kommenteres i teksten er signifikante på minst 5%-nivå. Svært små, ubetydelige, prosentforskjeller kommenteres ikke selv om de skulle være signifikante.

3. Resultater

3.1 Tillit

Det er rimelig å anta at høy tillit til myndighetene er en fordel under en pandemi, fordi innbyggerne da vil følge myndighetenes råd og anbefalinger. Norge er kjent som et høytillitsland. Studier av forbrukerforholdene i EU viser at skandinaviske land kjennetegnes av at forbrukerne har minst like høy tillit til myndighetene som til tilbyderne (marked). I de fleste europeiske landene er det motsatt. (Berg 2020, European Commission 2019)¹

Informasjonen til innbyggerne kommer fra flere kanaler, og vi har undersøkt hvilke kanaler som ble vist høyest tillit i de første dagene under krisen:

Figur 1: Tillit til råd gitt av ulike aktører 12. - 16. mars 2020. Prosent. (N=1001)

Figur 1 viser først og fremst - som forventet - at vi har høy tillit til myndighetene i dette landet, hele 85 prosent gir uttrykk for at de stoler på myndighetenes råd i forbindelse med koronaviruset.

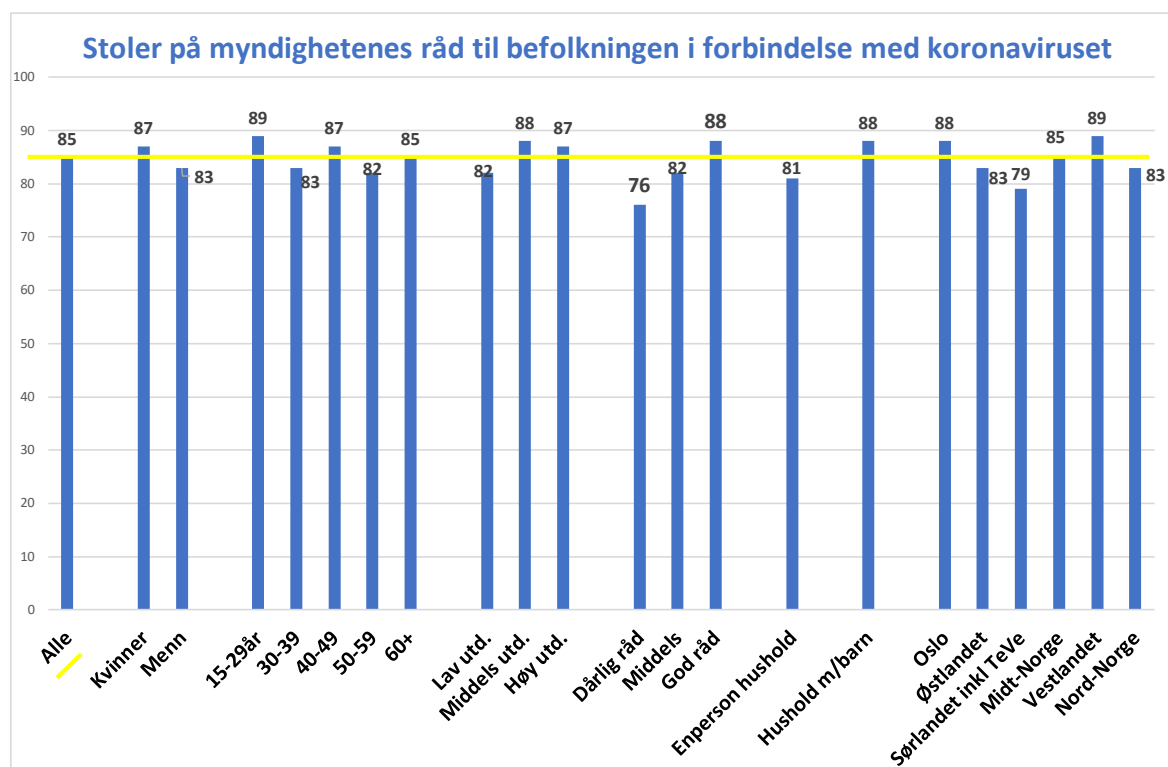
¹ Lisbet Berg (2020): Tillit og forbrukerforhold i EU28 og Norge – Resultater fra EU-kommisjonens Consumer Scoreboard. Oppdragsrapport 2020, SIFO, OsloMet.

European Commission (2019): Consumer Conditions Scoreboard. Consumers at home in the Single Market (2019 Edition), DG Justice and Consumers, Brussels.

Figuren viser også høy tillit (68%) til NRK og Aftenposten, mens færre har tillit til rådene fra VG og Dagbladet (41%). I de første dagene av krisen var det tilløp til hamstring, som raskt la seg etter at Statsministeren forsikret om at butikkene hadde nok mat (og dopapir) på lager, og anmodet om ikke å hamstre, men at det var greit å ha ekstra mat på lager i tilfelle karantene. I denne perioden var det 45 prosent som sa de hadde tillit til råd fra dagligvarekjedene. Vi skal ikke se bort fra at denne andelen har steget, etter at butikkmedarbeidere er en av gruppene som har vært trukket fram som noen av hverdagsheltene, som koronakrisen har vist at vi alle er avhengig av. Basert på tidligere studier var det ikke uventet at bare 6 prosent sier de stoler på råd gitt i sosiale medier som Facebook og Snapchat. Mer uventet kanskje, at det faktisk bare var 26 prosent som sier de har tillit til venners og bekjentes råd i forbindelse med koronaviruset, altså færre enn til dagligvarekjedene.

EU-kommisjonens siste forbrukerstudie viste at – sammenlignet med andre europeiske land – har forbrukere i Norge høy samlet tillit til myndigheter og marked, mens tillitsnivået var langt lavere i Spania og Italia. Kanskje det er derfor Spania og Italia har måttet innføre portforbud mens vi i Norge slipper dette fordi de fleste av oss stoler på, og følger, myndighetenes råd?

Neste figur viser tillit til myndighetene i ulike grupper. Den gule linjen illustrerer gjennomsnitt for alle, slik at det er enkelt å se om det er grupper som ligger langt over, eller langt under dette snittet:

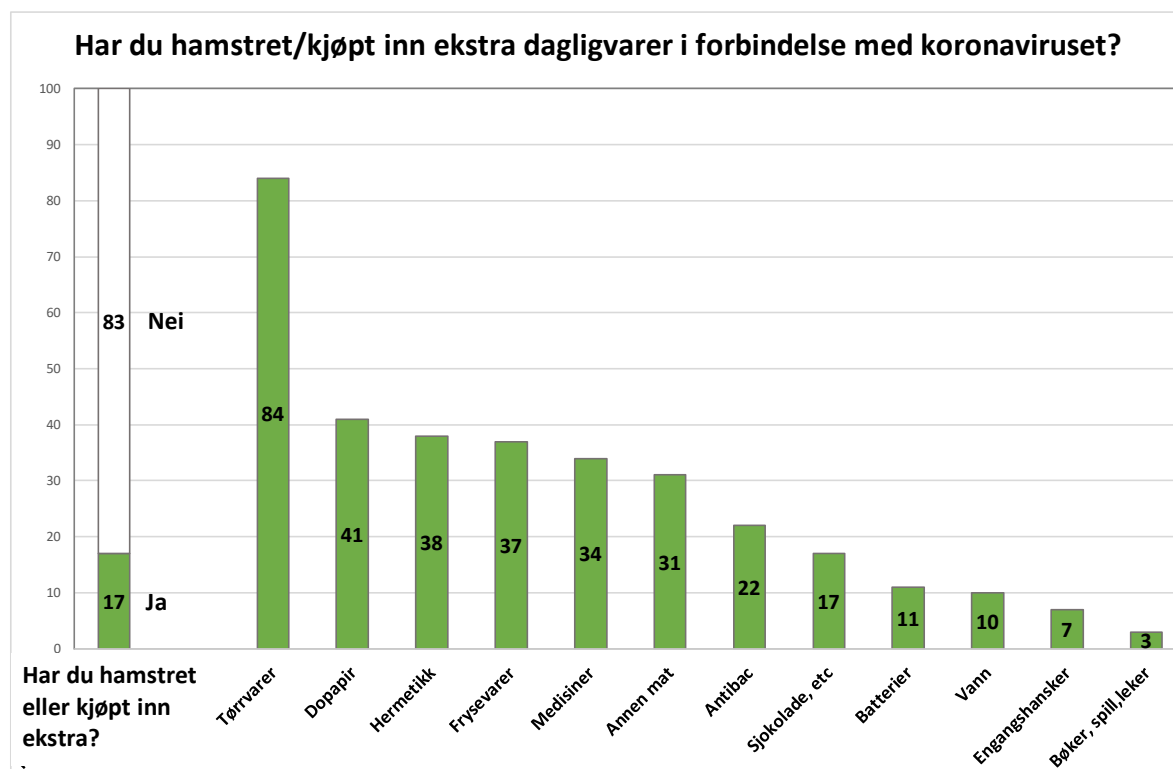
Figur 2: Andeler i ulike grupper som har tillit til myndighetenes råd til befolkningen. Prosent. (N=1001)

Figur 2 viser andeler i ulike grupper som sier de har tillit til myndighetene. Figuren viser først og fremst at tilliten er høy i alle grupper. Likevel ser vi at husholdets økonomi har stor betydning: Gruppen med dårlig råd har sjeldnest tillit til myndighetenes råd. Mens 88 prosent av de som bor i hushold med god økonomi sier de har tillit til myndighetenes råd, er det 'bare' 76 prosent som sier dette i hushold med dårlig økonomi. Dette gjenfinner vi også når vi ser på tillit etter utdanningsnivå.

Som forventet har kvinner litt oftere enn menn tillit til myndighetenes råd til befolkningen i forbindelse med koronaviruset. Aldersvariasjonene svinger og er uklare. I de ulike landsdelene ser vi at tilliten til myndighetene er lavere på Sørlandet, mens den er høyest på Vestlandet med Bergen, og i Oslo.

3.2 Hamstring

Hamstring var tema i media under de første dagene av koronakrisen. Neste figur viser hvor mange som sier de hamstret, og hva de hamstret:

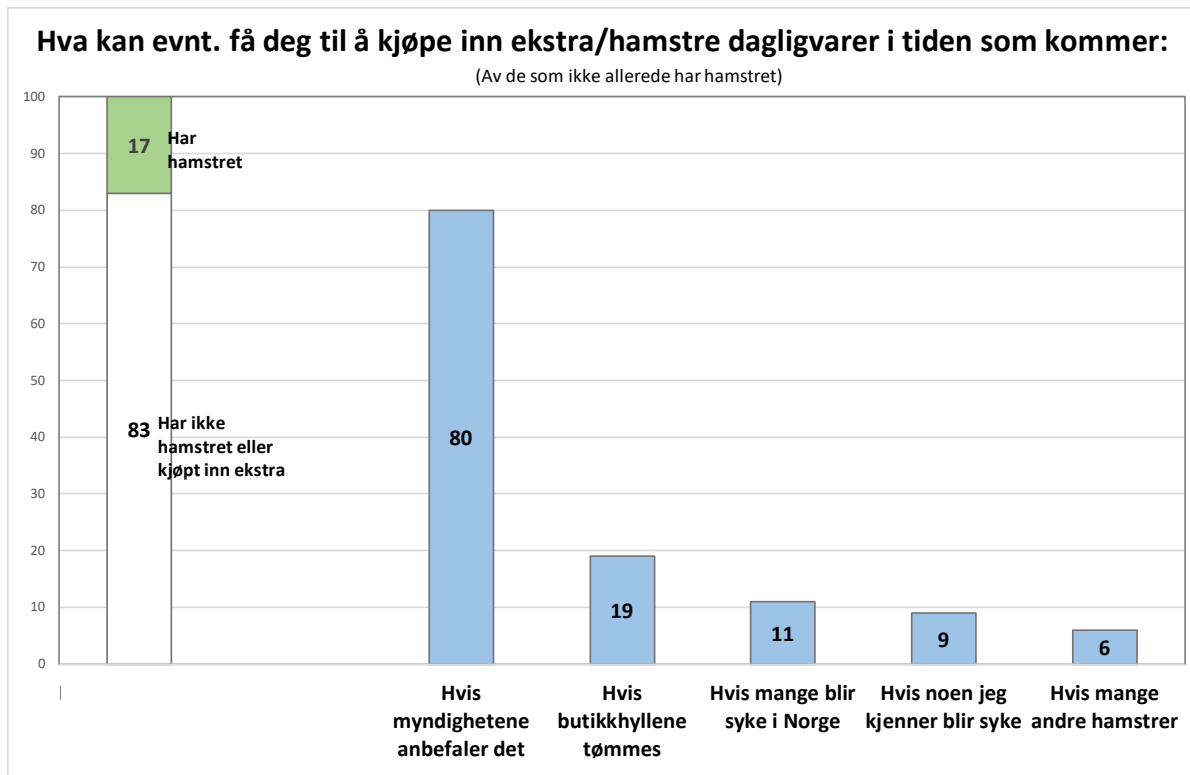
Figur3: Andeler som sier de har hamstret i forbindelse med koronaviruset, og hva de som har hamstret har kjøpt inn. Prosent. (N=1000, 173)

Figur 3 viser at bare 17 prosent svarte bekræftende på at de hadde hamstret/kjøpt inn ekstra varer i forbindelse med koronaviruset. Den vanligste varen å hamstre blant disse 17 prosentene var tørrvarer (84%), deretter følger dopapir (41%). Med andre ord har 7 prosent av oss hamstret dopapir og 14 prosent sier de har hamstret tørrvarer. Mesteparten av denne hamstringen skjedde 11. og 12. mars, da hyllene gikk tomme for en del tørrvarer og doruller. Dagen etter var butikkhyllene fylt opp igjen, og mye tyder på at hamstringen la seg. Figur 3 viser at en del også hamstret hermetikk, frysevarer og medisiner. På tross av at det gikk tomt, var det langt færre – 22 prosent av de som hamstret, 4 prosent av alle – som sier de hamstret antibac/håndspnit, og enda færre – 7 prosent av de som hamstret, 1 prosent av alle – som sier at de hamstret engangshansker.

Vi kan også se på hvordan svarene på hamstring utviklet seg i løpet av de fem dagene surveyen var i felt (ikke vist i figur). Det viser seg da at andelen som svarer bekræftende på at de hadde hamstret var høyest de to første dagene (23% og 21%), mens de tre neste dagene var det færre som svarte bekræftende (11%, 11% og 17%). I og med at spørsmålet

ikke var knyttet til intervjudagen, tyder dette på at grensen for å si at man hadde hamstret – etter at myndighetene hadde gått ut og sagt at dette ikke er ønskelig – økte. Med andre ord, anslaget som hamstret kan være litt underestimert.

De som *ikke* svarte bekræftende på hamstring-spørsmålet, fikk spørsmål om hva som eventuelt ville fått dem til å hamstre/kjøre inn ekstra dagligvarer i tiden som kommer.

Figur 4: Hva får de som ikke har hamstret til å kjøpe inn ekstra? Prosent. (N=1001, 830)

Figur 4 viser at en betydelig andel, hele 80 prosent av de som ikke hamstret (65% av alle), sier de ville hamstret dersom myndighetene hadde anbefalt dette. Bare 19 prosent sier de ville hamstret dersom butikkhyllene skulle tømmes, og bare 6 prosent av de som ikke allerede hadde hamstret sier de ville hamstret dersom mange andre hamstrer.

Samlet tyder resultatene på at den sterke tilliten til myndighetene, illustrert i figur 1, bidrar til liten grad av hamstring, og at myndighetenes råd om at det ikke var nødvendig å hamstre, ble fulgt av mange.

Høy tillit kan være vanskelig å opprettholde, og det vil være interessant å følge tillit til myndigheter og andre etter hvert som koronakrisen utvikler seg.

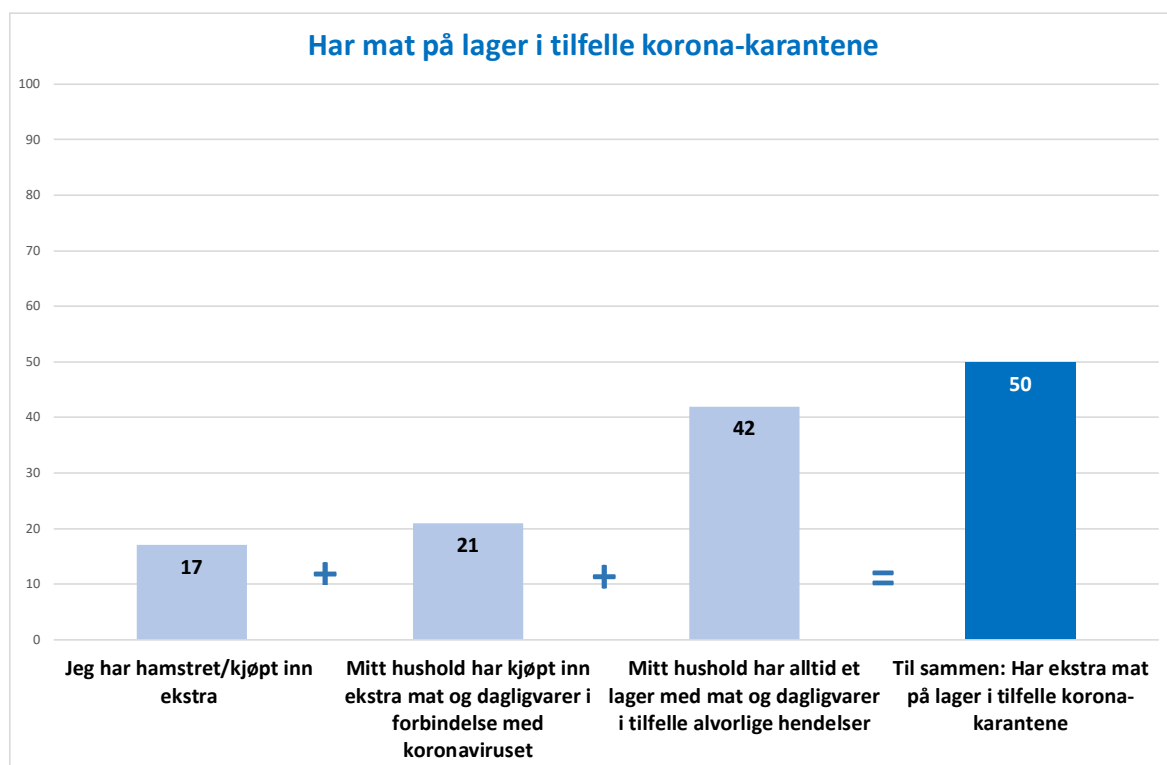
3.3 Tilgang på mat i tilfelle korona-karantene

Det kan være vanskelig å skille mellom hamstring og det å ha et fornuftig beredskapslager med mat i tilfelle karantene. I spørreskjemaet ble spørsmål om hamstring/lagring av ekstra mat stilt på ulike måter:

- i) på individnivå (figur 1 & 2),
- ii) på husholdsnivå uten bruk av ordet 'hamstre'

iii) på husholdsnivå, ikke knyttet til korona, men til alvorlige hendelser generelt

Ved å kombinere disse variablene får vi et mål på hvor mange som bor i hushold med ekstra mat på lager i tilfelle karantene:

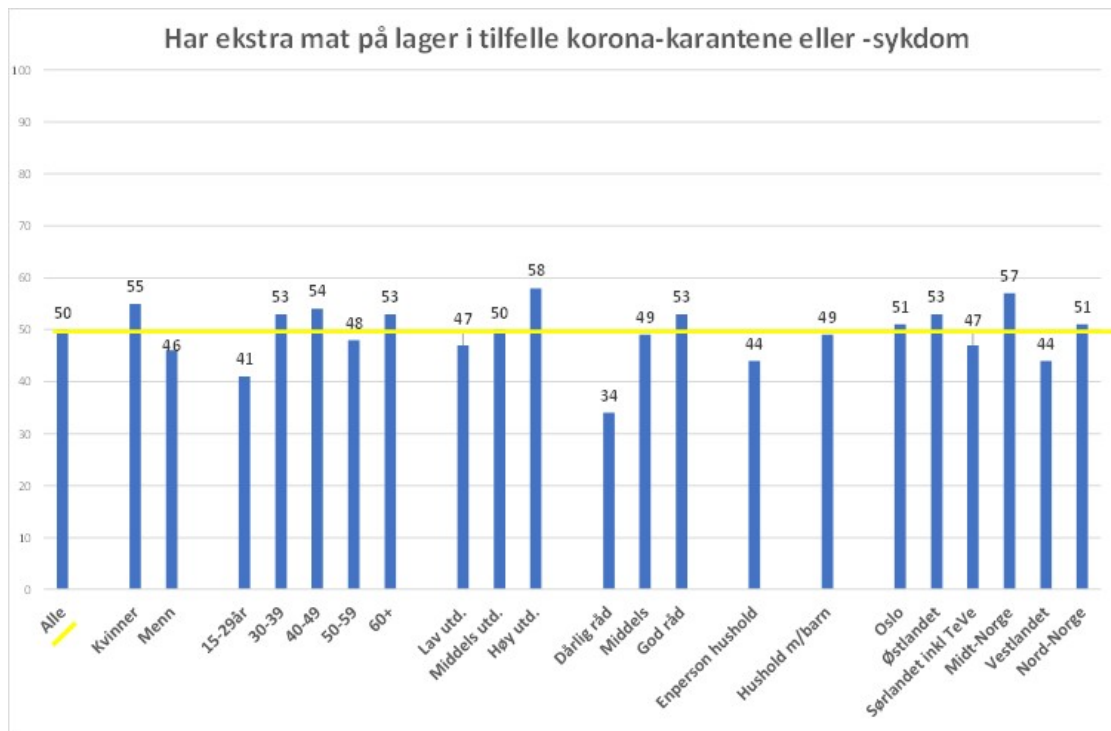

Figur 5: Andeler som har mat på lager i tilfelle korona-karantene. Prosent. (N=1001)

Figur 5 viser at halvparten (50%) av oss har *mat på lager* dersom vi må i korona-karantene. Enten fordi en selv eller husholdet har kjøpt inn ekstra mat og dagligvarer i forbindelse med koronaviruset, eller fordi husholdet alltid har et lager med mat og dagligvarer i tilfelle alvorlige hendelser.

På det første individ-baserte spørsmålet var det 17 prosent som svarte bekreftende, mens når utgangspunktet er husholdet, var det 21 prosent som svarte at det stemmer ganske bra eller veldig bra at de har kjøpt inn ekstra mat og dagligvarer i forbindelse med koronaviruset. Tredje søyle viser andelen som sier at husholdet *alltid* har et lager med mat og dagligvarer i tilfelle alvorlige hendelser. Fjerde søyle viser andelen som har besvart bekreftende på en av disse variablene.

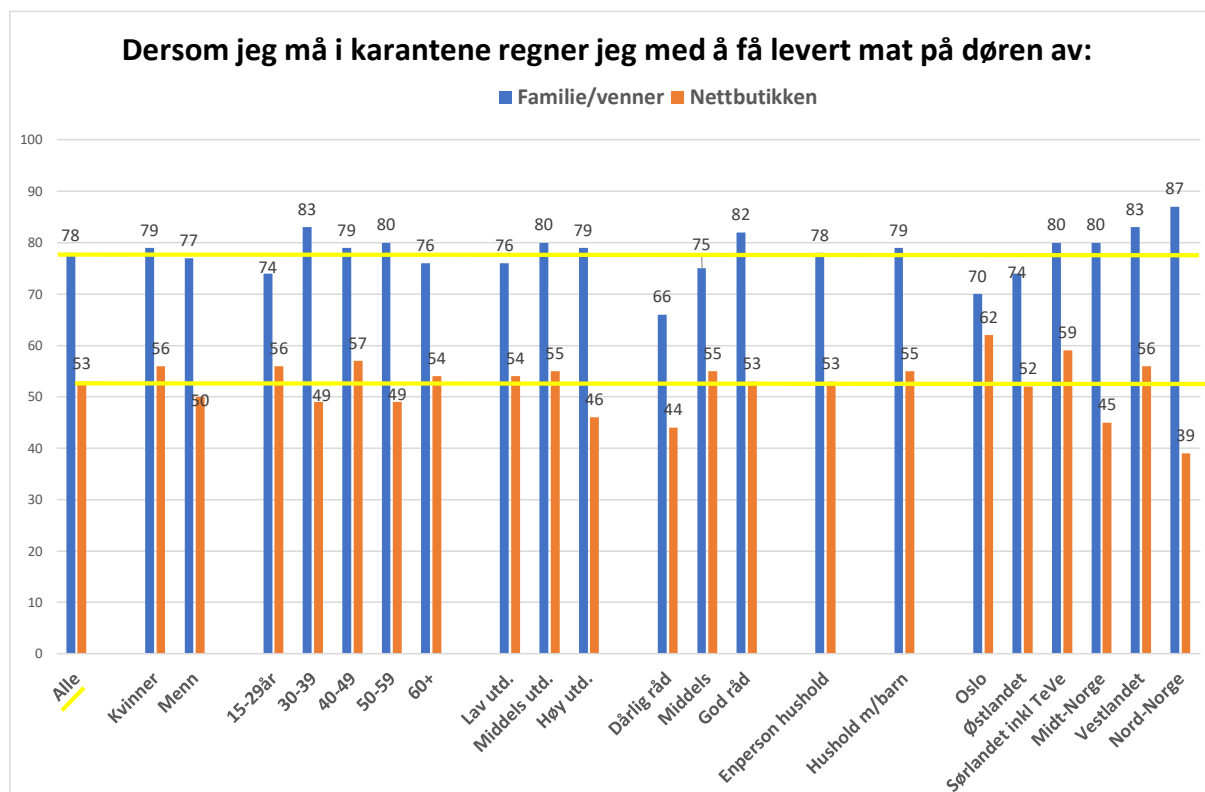
Neste figur viser andeler i ulike grupper som har ekstra mat på lager i tilfelle korona-karantene:

Figur 6: Ulike grupper som har ekstra mat på lager under korona-krisen. Prosent (N=1001)

Som vi også så i forrige figur bor halvparten av respondentene 15 – 80 år i hushold med ekstra mat på lager. Figur 6 viser forskjeller mellom gruppene: Blant de med høy utdanning er det 58 prosent som har ekstra mat på lager i tilfelle de må i karantene, mot 47 prosent av de med lite utdanning. Husholdenes økonomi viser de største forskjellene. Det er de som bor i hushold med dårlig råd, som sjeldnest (34%) har ekstra mat på lager, mot 53 prosent i hushold med god råd. Resultatene viser også store aldersforskjeller mellom den yngste aldersgruppen (15-29 år) og de andre. Kanskje er dette studenter, kanskje er dette yngre familiemedlemmer som ikke helt vet hvor mye familien har av ekstra mat. Kvinner sier oftere enn menn at husholdet har mat på lager. De som bor i Midt Norge har oftere mat på lager enn de som bor på Vestlandet.

Dersom en må i karantene er det også mulig å skaffe mat gjennom at venner og familie leverer mat på døren, og gjennom netthandel (som kolonial.no):

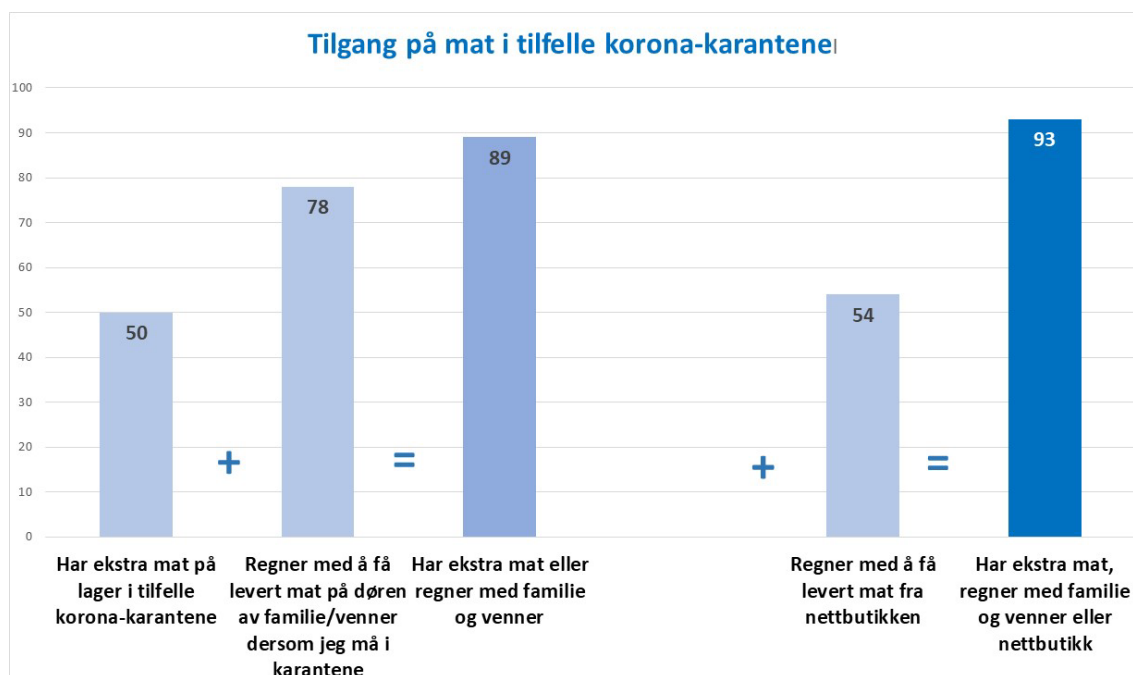
Figur 7: Andeler i ulike grupper som regner med å få levert mat på døren av henholdsvis familie/venner og nettbutikker. Prosent. (N=1001)

Figur 7 viser at mange - flere enn tre av fire (78%) - regner med at de kan få levert mat på døren av familie og venner dersom de må i karantene. Og halvparten (53%) regner med at de kan få levert mat på døren av nettbutikker.

Igjen ser vi at hushold med dårlig råd kommer dårligst ut: Langt færre enn gjennomsnittet (66% mot 78%) sier de regner med at de kan få levert mat på døren av familie/venner, og av nettbutikken (44% mot 53%). Best ut kommer de fra Vestlandet, Sørlandet og de med middels utdanningsnivå, som skårer over snittet på begge variablene. Kjønnsforskjellene er små, men viser samme mønster som for ekstra matlager.

Den geografiske fordelingen er interessant: Mens det er klart flest i Oslo som sier at de regner med nettbutikken, og færrest som sier de regner med familie venner, er det klart flest i Nord Norge som sier de regner med familie/venner og færrest som regner med nettbutikken.

Neste figur viser hvordan man kan beregne hvem som ifølge ulike kanaler har tilgang på ekstra mat, dersom de må i karantene:

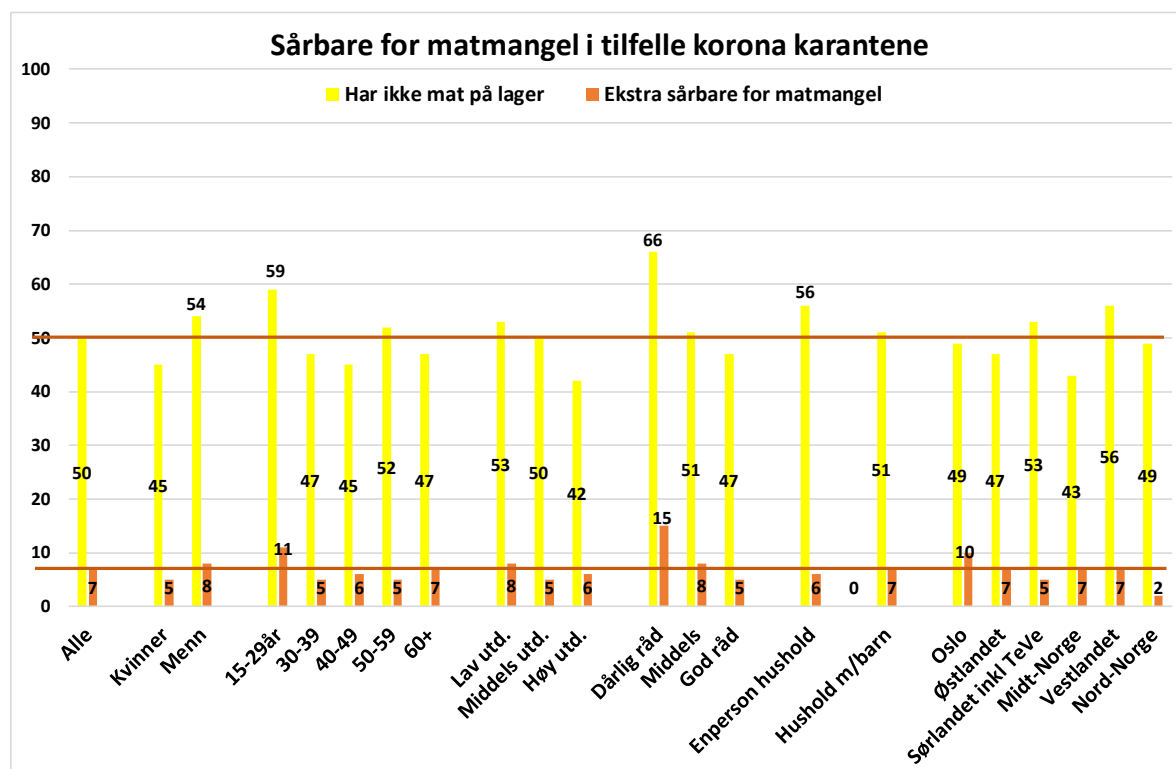
Figur 8: Tilgang på mat fra ulike kilder i tilfelle koronakarantene. Prosent. (N=1001)

I Figur 8 har jeg tatt utgangspunkt i de som har mat på lager (fra figur 6) og lagt til de som regner med å få levert mat og dagligvarer på døren av venner og bekjente (figur 7), og de som regner med å få levert mat og dagligvarer på døren av nettbutikker (figur 7). Figuren viser at hvis vi inkluderer de som enten har mat på lager, eller som kan regne med familie og venner, er det 89 prosent som vil klare seg med mat i tilfelle korona-karantene. Hvis vi i tillegg tar med de som regner med nettbutikken øker andelen til 93 prosent.

Dette innebærer at 7 prosent i aldersgruppen 15 – 80 år tilhører hushold som er ekstra sårbare i forhold til matmangel dersom de blir satt i korona-karantene.

3.4 Sårbare for matmangel

Neste figur viser andeler i ulike grupper som i) *ikke har mat på lager*, og ii) de som er *ekstra sårbare for matmangel* fordi de verken har mat på lager eller kan regne med å få levert mat på døren av familie/venner eller nettbutikk, dersom de må i karantene eller blir syke:

Figur 9: Andeler som bor i hushold uten ekstra mat på lager, og andeler som verken har mat på lager eller som regner med at familie/venner eller nettbutikker kan levere mat på døren i tilfelle korona-karantene. Prosent. (N=1001)

Figur 9 viser for det første at det finnes personer som er sårbare for matmangel i alle grupper. Men at det særlig er de som bor i hushold *med dårlig råd*² som er ekstra sårbare for matmangel hvis de må i korona karantene. Hele 66 prosent av de som tilhører et hushold med dårlig råd har ikke ekstra mat på lager, mot 47 prosent av de med god råd. Blant de med dårlig råd er det hele 15 prosent som er ekstra sårbare for matmangel; de har verken mat på lager, eller kan regne med å få mat levert på døren av familie og venner eller nettbutikken. Dette gjelder også 5 prosent av de med god råd.

Det er flere ekstra sårbare i Oslo (10%) enn i resten av landet, og færre i Nord-Norge (2%). Menn (8%) ser ut til å være sårbare for matmangel litt oftere enn kvinner (5%), og de yngste er også oftere sårbare for matmangel enn de andre. Ellers er det ingen signifikante forskjeller.

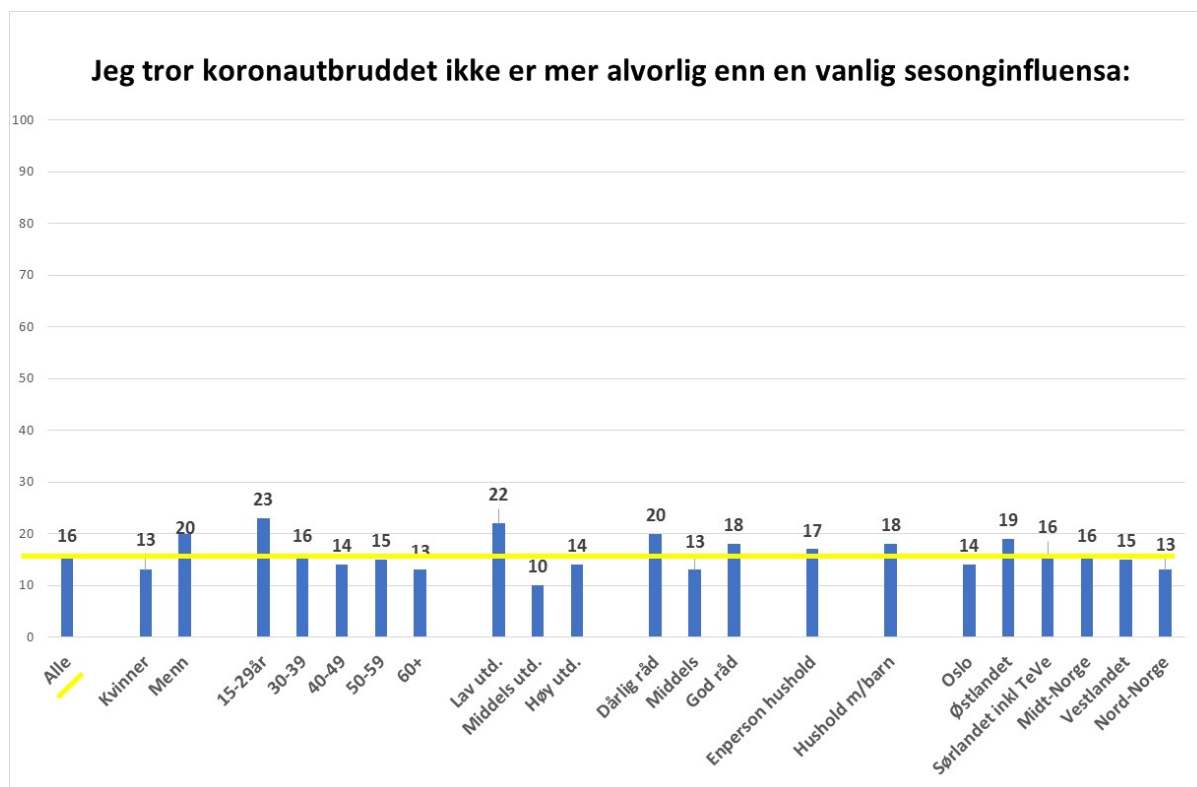
Det finnes altså personer som er ekstra sårbare i forhold til matmangel dersom de må i karantene i alle grupper, men noen grupper er mer sårbare enn andre. Husholdets økonomi

² 9 % sier at økonomien i deres hushold er ganske eller veldig dårlig.

er den sterkeste prediktor, men det å ha god økonomi er ingen garanti for at man har, eller får bragt mat på døren, dersom man må i karantene. Det er naturligvis uheldig hvis flere i denne gruppen selv går i butikken etter at de har fått beskjed om å gå i karantene.

3.5 Hvor alvorlig er korona for helsen?

I begynnelsen av pandemien var det ulike meninger om hvor helsefarlig det var å bli smittet av korona-viruset. Neste figur viser andeler som sier det stemmer 'svært godt' og 'ganske godt' at de tror koronautbruddet ikke er mer alvorlig enn en vanlig sesonginfluensa:

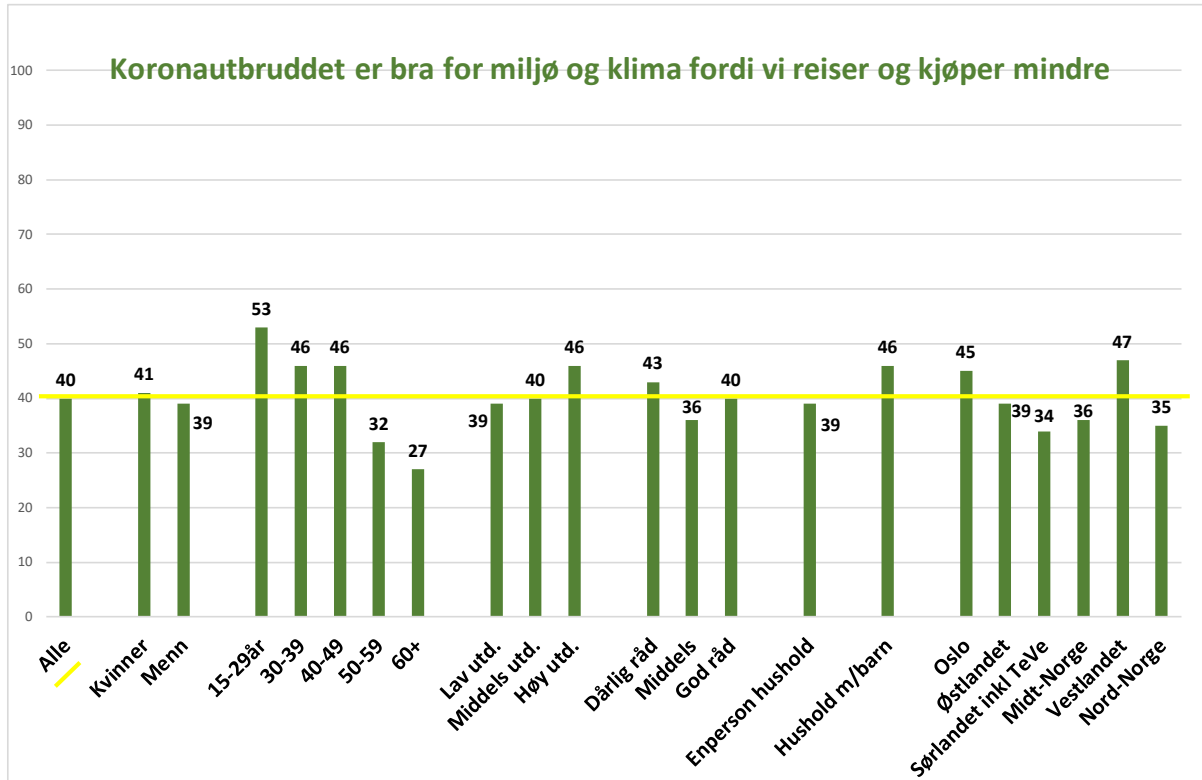

Figur 10: Andeler i ulike grupper som tror koronautbruddet ikke er mer alvorlig enn en vanlig sesonginfluensa. Prosent. (N=1001)

Figur 10 viser for det første at det ikke var særlig mange (16%), som mente at koronautbruddet ikke var mer alvorlig enn vanlig influensa. Flere menn er ubekymret (20%) enn kvinner (13%). De mellom 15 og 29 år er oftere enige i påstanden (23%) enn de andre aldersgruppene. Og de med lav utdanning er sjeldnere bekymret (22%) enn andre. For økonomi er det ikke noe klart mønster.

3.6 Bra for miljøet?

En relevant hypotese er at koronautbruddet gir EU-kommisjonens eksplisitte målsetning om å gjennomføre *Det grønne skiftet* (Frislid 2020)³ en skikkelig dult i riktig retning. Neste figur viser hva ulike grupper mener om dette:

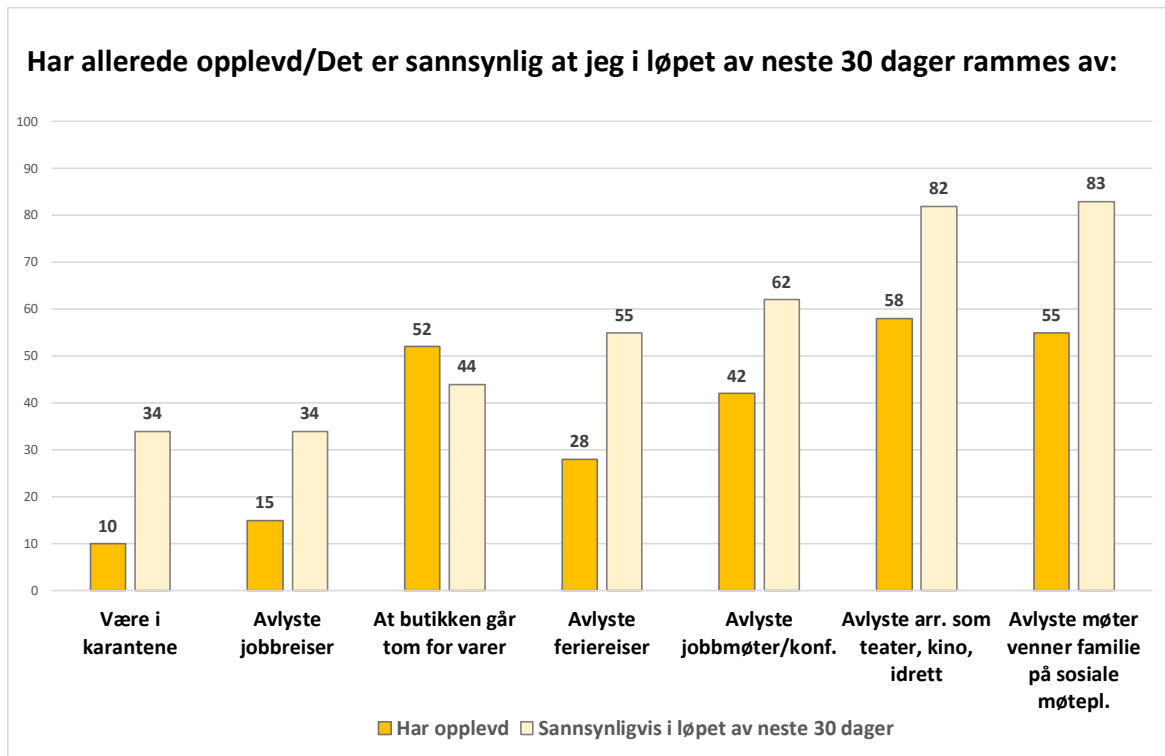
Figur 11: Andeler i ulike grupper som tror koronautbruddet er bra for miljø og klima fordi vi reiser og kjøper mindre. Prosent. (N=1001)

En betydelig andel; 40 prosent, sier det stemmer svært godt eller ganske godt at koronautbruddet er bra for miljø og klima fordi vi reiser og kjøper mindre. Den mest interessante bakgrunnsvariabelen er ifølge figur 11 alder: Jo eldre respondentene er, jo mindre tilsagn får utsagnet. Blant de yngste (15–29 år) er det 53 prosent som mener korona er bra for klima og miljø, mot bare 27 prosent blant de eldste (60 – 80). De som bor på Vestlandet, de med barn og de med utdanning på Masternivå og over, er litt oftere enn andre enige i utsagnet.

³ Frislid (2020): *Forbruker-, likestillings- og familiepolitikk – hva skjer i Brussel?* Halvårsrapport januar 2020. Forbruker-, likestillings-, familie- og oppvekstråd Joachim Nilsen Frislid, EU-delegasjonen, Brussel, 28. januar 2020.

3.7 Bevegelsesfrihet

Dataene i dette figurnotatet ble samlet inn i løpet av de første dagene da koronakrisen festet grepet (12. til 16. mars).

Figur 12: Forventede og allerede opplevde begrensninger knyttet til koronaviruset 12. til 16. mars 2020. Prosent. (N=1001)

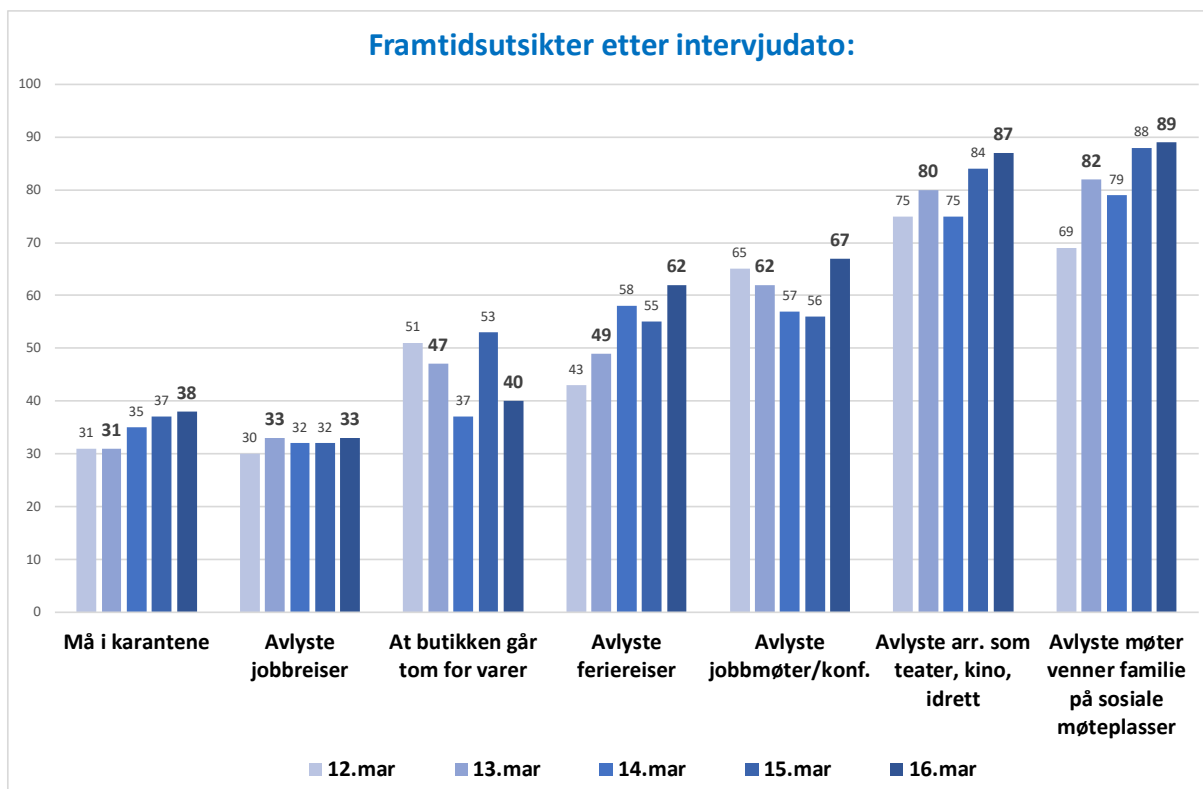
Det var neppe ti prosent som var i karantene allerede denne første uken, med andre ord kan det se ut som om noen tolker karantene litt videre enn vi tenkte oss (i karantene etter utenlandsopphold eller tilløp til feber/korona symptomer/kontakt med antatt smittede). Figur 12 viser også at en av tre tror det er svært eller ganske sannsynlig at de denne første måneden må i korona-karantene. Allerede første uken var det 15 prosent som hadde fått kansellert jobbreiser, 28 prosent hadde avlyst feriereiser. Andelene som regner med avlyste reiser i løpet av de neste tretti dagene var henholdsvis 34 og 55 prosent.

Det tredje søyleparet viser et interessant mønster: Den første uken var det over halvparten (52%) som sier de hadde opplevd tomme butikkhyller, mens det faktisk er færre som tror dette vil skje de neste tretti dagene. Men det var fortsatt noen (44%) som trodde, på tross av forsikringer fra matvarehandelen og myndigheter, at butikkene ikke ville gå tom for varer de neste tretti dagene.

Det er som kjent strenge anbefalinger og restriksjoner på møter med venner og familie utenfor husstanden. Mange hadde allerede første uken opplevd begrensninger i form av avlyste, planlagte arrangementer som teater, kino og idrettsarrangementer (58%), samt avlyste møter med venner og familie på kafe, restaurant og andre sosiale møteplasser (55%). Likevel var det 'bare' henholdsvis 82 og 83 prosent som trodde de ville rammes av

dette de neste tretti dagene. Ved overgangen til april 2020 kan man reise spørsmål ved om ikke dette var for optimistisk?

Til slutt tar jeg derfor med en figur som viser hvordan respondentene har vurdert framtidsutsiktene tretti dager fram i tid, dag for dag gjennom intervjuperioden:

Figur 13: Framtidsutsikter for de neste tretti dagene etter intervjudato. Prosent (n=162, 402, 152, 104, 281)

Hovedinntrykket fra figur 13 er at pessimismen øker ettersom koronakrisen utvikler seg. Vi har flest respondenter fredag 13. (regjeringen ber hyttefolkene returnere til hjemkommunen) og mandag 16. mars (pakker til næringsliv med fokus på økonomien). I figuren er prosentene med høyest n uthevet.

I løpet av den første uken er det flere som tror de må i karantene, omtrent like mange regner med avlyste jobbreiser, færre tror butikken går tom for varer, flere regner med avlyste feriereiser, bare litt flere regner med avlyste jobbmøter/konferanser, litt flere regner med avlyste arrangementer som kino, teater og idrett. Og andel som regner med begrensninger i sosiale møteplasser øker (særlig hvis vi sammenlikner 12. og 16. mars).

Vedlegg

Spørreskjema Korona 12. – 16- mars 2020

Q1: Stoler du på råd til befolkningen i forbindelse med koronaviruset gitt av

	Stoler ikke på1	2	3	4	Stoler helt på5	vet ikke
Myndighetene						
NRK, Aftenposten						
VG, Dagbladet						
Dagligvarekjedene						
Sosiale medier som Facebook eller Snapchat						
Venner og bekjente						

Q2: Har du opplevd noe av det følgende i forbindelse med koronaviruset?

	Ja, har opplevd
Å være i karantene	
Avlyste arrangementer som teater, kino, idrett	
Avlyste jobbmøter/konferanser	
Avlyste møter med venner/familie på kafe/restaurant/andre sosiale møteplasser	
Avlyste feriereiser	
Avlyste jobbreiser	
at butikkene går tom for varer	
Ingen av disse	

Q3: Hvor sannsynlig tror du det er at du i løpet av neste måned (30 dager) rammes av....?

	Svært usannsynlig	Ganske usannsynlig	Verken eller	Ganske sannsynlig	Svært sannsynlig	Usikker/vet ikke/ikke aktuelt
du må i karantene						
at du ikke får deltatt på planlagte arrangementer som teater, kino, idrett						
At du ikke får deltatt på planlagte jobbmøter/konferanser						
at du ikke kan møte venner/familie på kafe/restaurant/andre sosiale møteplasser						
at planlagt feriereise må avlyses						
at planlagt jobbreise må avlyses						
at butikkene går tom for varer						

Q4: Hvor godt stemmer følgende påstander for deg?

	Stemmer svært dårlig				Stemmer svært godt	Usikker/vet ikke
Mitt hushold har alltid et lager med mat og dagligvarer i tilfelle alvorlige hendelser						
Mitt hushold har kjøpt inn ekstra mat og dagligvarer i forbindelse med koronaviruset						
Jeg vil ikke bidra til panikk og unngår derfor hamstring						
Jeg regner med å få levert mat og dagligvarer på døren av nettbutikker dersom jeg må i karantene						
Jeg regner med å få levert mat og dagligvarer på døren av venner eller familie dersom jeg må i karantene						
Jeg tror myndighetene vil levere mat og medisiner på døren til de som trenger det og som er i karantene.						
Jeg tror koronautbruddet ikke er mer alvorlig enn en vanlig sesonginfluensa						
Koronautbruddet er bra for miljø og klima fordi vi reiser og kjøper mindre						

Q5: Seleksjonsspørsmål: Har du hamstret/kjøpt inn ekstra dagligvarer i forbindelse med koronaviruset? JA NEI

Hvis **JA**,

Q6: Hvilke varer har du kjøpt inn ekstra av? (flere kryss mulig)

	Ja
Tørrvarer som pasta, mel, knekkebrød, suppeposer	
Sjokolade, snacks, godterier	
Hermetikk	
Frysevarer	
Vann	
Andre matvarer	
Antibac/Håndsprit	
Engangshansker	
Dopapir	
Medisiner	
Batterier	
Bøker, spill, leker	
Andre varer (fyll ut).....	

Hvis **NEI**,

Q6: Ville noe av det følgende fått deg til å hamstre/kjøre inn ekstra dagligvarer i tiden som kommer (flere kryss mulig?)

	Ja
Hvis mange andre hamstrer	
Hvis myndighetene anbefaler det	
Hvis noen jeg kjenner blir syke	
Hvis mange blir syke i Norge	
Hvis butikkhyllene tømmes	

Bakgrunnsvariable: kjønn, alder, geografi, økonomi og utdanningsnivå, antall personer i husholdet, hushold med barn.

Vil du si at økonomien i ditt hushold er: Veldig god (1) Ganske god (2) Middels (3) Ganske dårlig (4) Veldig dårlig (5).

Forbruksforskningsinstituttet SIFO ved OsloMet – storbyuniversitetet har et spesielt ansvar for å bidra til kunnskapsgrunnlaget for forbrukerpolitikken i Norge og skal utvikle ny kunnskap om forbruk, forbrukerpolitikk og forbrukernes stilling og rolle i samfunnet.

SIFOs kjerneområder er:

- Bærekraftig forbruk
- Digital hverdag
- Mat og klær
- Markedsbasert velferd